

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΡΥΤΑΝΕΙΑΣ Ε.Μ.Π.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Α. Αποτύπωση της υπάρχουσας κατάστασης

Σε σχέση με τις Μεταπτυχιακές Σπουδές, έχει πλέον παρέλθει τουλάχιστον μια 10ετία εφαρμογής τους, και θεωρούμε ότι ήρθε η στιγμή να επανεκτιμήσουμε το ρόλο και το χαρακτήρα τους, τον τρόπο λειτουργίας τους, τη σχέση τους με τα Προγράμματα Προπτυχιακών Σπουδών και να καταγράψουμε τις θετικές και αρνητικές επιπτώσεις τους στο σύνολο των ακαδημαϊκών λειτουργιών και της παρεχόμενης γνώσης. Θα πρέπει άμεσα να απαντηθούν τα εξής ερωτήματα:

α) Κατά πόσον αφενός η εισαγωγή των Μεταπτυχιακών Διπλωμάτων Ειδίκευσης (ΜΔΕ ή ΔΠΜΣ) ικανοποιεί την επέκταση της διδασκαλίας γνωστικών αντικειμένων που δεν μπορούν να υλοποιηθούν στο προπτυχιακό επίπεδο και αφετέρου εάν προκύπτουν από τις εξελίξεις των επιστημών και των νέων τεχνολογιών που αναπτύσσονται στην εποχή μας.

β) Η σύνδεση των προγραμμάτων αυτών με την κατοχύρωση επαγγελματικών δικαιωμάτων.

γ) Ο κίνδυνος, λόγω της πληθώρας των ΜΔΕ και ΔΠΜΣ ανά Τμήμα, του εκφυλισμού και της μετατροπής τους σε ανεξάρτητες και ανεξέλεγκτες μονάδες.

Από τη μέχρι τώρα λειτουργία των Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών, στο σύνολο των ΑΕΙ της χώρας, έχει αναδειχθεί ένα σύνολο προβλημάτων και δυσλειτουργιών που απαιτούν άμεση αντιμετώπιση και σοβαρές θεσμικές παρεμβάσεις. Ορισμένες από τις δυσλειτουργίες αυτές είναι οι εξής:

1. Η πρώτη αφορά στον ιδιαίτερα μεγάλο αριθμό Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ ή ΔΠΜΣ), τα οποία λειτουργούν τα τελευταία χρόνια. Το πρόβλημα που εντοπίζεται, είναι ότι πολλά από τα προγράμματα αυτά δεν ανταποκρίνονται στους στόχους που συνοδεύουν τη λειτουργία τους, δηλαδή, στο να ικανοποιούνται οι ανάγκες σε ειδίκευση και εμπάθυνση στα πλαίσια ενός ενιαίου γνωστικού αντικειμένου, οι οποίες δεν είναι δυνατόν να καλυφθούν σε προπτυχιακό επίπεδο.
2. Το ότι την πρωτοβουλία για την ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία καθώς και τις διαδικασίες επιλογής υποψηφίων Μεταπτυχιακών φοιτητών και απόκτησης διπλώματος έχουν μεμονωμένα μέλη ΔΕΠ, ή ομάδες μελών ΔΕΠ, χωρίς τον ουσιαστικό έλεγχο των θεσμικών οργάνων των ιδρυμάτων.
3. Η πληθώρα των ΠΜΣ και ΔΠΜΣ προέκυψε από την χρηματοδότηση προγραμμάτων ΕΠΕΑΕΚ, με αποτέλεσμα η λειτουργία τους να εγείρει προβλήματα βιωσιμότητας, και της ανάγκης χρηματοδότησης από τον τακτικό προϋπολογισμό για την περαιτέρω συνέχισή τους.

4. Οι κανόνες και ο τρόπος λειτουργίας των ΠΜΣ και ΔΠΜΣ καθορίζονται μέσω υπουργικών αποφάσεων (ΦΕΚ), και παρά τις γενικές κοινές κατευθύνσεις εμφανίζουν μεγάλες διαφορές σε μείζονα ακαδημαϊκά ζητήματα (επιλογή Μεταπτυχιακών Φοιτητών, διάρθρωση σπουδών, κριτήρια απόκτησης ΜΔΕ, ΔΔ κλπ).
5. Ο μεγάλος αριθμός ΠΜΣ προκαλεί ζητήματα διοικητικής, γραμματειακής και οικονομικής διαχείρισης με την έννοια ότι γίνεται σπατάλη δυναμικού τόσο σε θέματα διδασκαλίας όσο και σε οργανωτικά, διοικητικά και θέματα γραμματειακής υποστήριξης. Το γεγονός αυτό εντείνει ακόμη περισσότερο την υποβάθμιση των Προπτυχιακών Σπουδών με την μεταστροφή πολλών μελών ΔΕΠ υπέρ των ΠΜΣ, σε βάρος των βασικών σπουδών κάθε Τμήματος.

B. Παρατηρήσεις επί του Προσχεδίου Νόμου για τις Μεταπτυχιακές Σπουδές

Το συγκεκριμένο Προσχέδιο Νόμου, που είχε κατατεθεί τον Ιούλιο του 2007, αποτυπώνει σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν οι μεταπτυχιακές σπουδές σήμερα. Εισάγει ορισμένες ρυθμίσεις οι οποίες, εάν υποστούν περαιτέρω επεξεργασία, συνιστούν θετικές παρεμβάσεις για την αναβάθμιση των Προπτυχιακών και των Μεταπτυχιακών Σπουδών, όπως για παράδειγμα η θεσμοθέτηση του επικουρικού έργου. Υπάρχουν όμως ορισμένα άρθρα, τα οποία εάν δεν τροποποιηθούν θα αλλοιώσουν το χαρακτήρα των Μεταπτυχιακών Σπουδών και θα οδηγήσουν σε περαιτέρω στρεβλώσεις του εκπαιδευτικού και ερευνητικού έργου που συντελείται στα ΑΕΙ.

Στο κείμενο που ακολουθεί γίνεται ρητή αναφορά στα άρθρα του προσχεδίου που χρήζουν διορθώσεων και συμπληρώσεων ώστε το προτεινόμενο σχέδιο να γίνει λειτουργικό και να συμβάλει στην ενίσχυση της ποιότητας των Μεταπτυχιακών Σπουδών:

1. Άρθρο 2, παρ. 4: *«Το ΥΠΕΠΘ χρηματοδοτεί κατά προτεραιότητα ΠΜΣ τα οποία εντάσσονται στο πλαίσιο επιστημονικών τομέων προτεραιότητας που προκηρύσσονται με αποφάσεις του Υπουργού Παιδείας».* **Η παράγραφος αυτή πρέπει να αλλάξει, ώστε να προβλέπεται η χρηματοδότηση όλων των ΠΜΣ των Τμημάτων με αύξηση του τακτικού προϋπολογισμού των ΑΕΙ.**
2. Άρθρο 2, παρ. 2 (στ): *«Το σχέδιο του προγράμματος καταρτίζεται από τη ΓΣΕΣ του Τμήματος και περιλαμβάνει μεταξύ άλλων και τις πιστωτικές μονάδες ECTS».* **Δεν κρίνεται απαραίτητη η υιοθέτηση των πιστωτικών μονάδων, και μάλιστα με το συγκεκριμένο σύστημα των ECTS. Η διάρθρωση των ΠΜΣ με μαθήματα κορμού και μαθήματα ειδίκευσης σε συνδυασμό με την υποχρέωση σε ελάχιστο αριθμό μαθημάτων (διδασκτικών μονάδων) και τη συγγραφή Μεταπτυχιακής Εργασίας, διασφαλίζει το απαιτούμενο υψηλό επίπεδο μεταπτυχιακών σπουδών. Στα πλαίσια της ακαδημαϊκής αυτοτέλειας αλλά και λόγω της πληθώρας των επιστημονικών πεδίων που θεραπεύονται σε μεταπτυχιακό επίπεδο, η εφαρμογή του συστήματος των πιστωτικών μονάδων ECTS, για την πιθανή ομογενοποίηση των μεταπτυχιακών σπουδών και ισοδυναμία τους με κάποιο αριθμό πιστωτικών μονάδων, για λόγους συγκρισιμότητας, δεν προσφέρει καμιά ουσιαστική βελτίωση των ΠΜΣ.**

3. Άρθρο 3, παρ1, β): «*Η επιτροπή μεταπτυχιακών σπουδών σε επίπεδο ιδρύματος*». Το εδάφιο αυτό αφορά τα ιδρύματα με ομοειδείς Σχολές (Τμήματα). Στην περίπτωση των μεγάλων ιδρυμάτων με πολλές και διαφορετικές μεταξύ τους Σχολές, θα πρέπει να συσταθεί η αντίστοιχη επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών σε επίπεδο Κοσμητείας. Με τον τρόπο αυτό τα θέματα οργάνωσης και λειτουργίας μεταπτυχιακών σπουδών θα αντιμετωπίζονται με ορθολογικότερο τρόπο, εφόσον θα αφορούν ομοειδή γνωστικά αντικείμενα. Περισσότερες λεπτομέρειες για τη συγκρότηση και τις αρμοδιότητες των επιτροπών Μεταπτυχιακών Σπουδών ανά ομοειδείς Σχολές αναφέρονται στο εδάφιο Γ που ακολουθεί.
4. Άρθρο 3, παρ1, γ): «*Σε κάθε περίπτωση διατμηματικού ΠΜΣ τις αρμοδιότητες της ΓΣΕΣ ασκεί ειδική διατμηματική επιτροπή (ΕΔΕ) η οποία συγκροτείται από μέλη των αντίστοιχων ΓΣΕΣ των οικείων Τμημάτων και τα οποία εκλέγονται από τη ΓΣΕΣ κάθε Τμήματος*». Η ανάθεση αρμοδιοτήτων από τη ΓΣΕΣ στην ΕΔΕ θα συντείνει στην υποκατάσταση των θεσμικών οργάνων των ΑΕΙ από μικρές ομάδες ΔΕΠ, εκτός ελέγχου και συμμόρφωσης στα ακαδημαϊκά πρότυπα οργάνωσης των σπουδών. Αντίθετα, όλες οι αρμοδιότητες των ΠΜΣ πρέπει να ανατίθενται στη ΓΣΕΣ του επισπεύδοντος Τμήματος, η οποία θα είναι και το αποφασιστικό όργανο, ενώ η ΕΔΕ πρέπει πάντα να έχει εισηγητικό χαρακτήρα προς τη ΓΣΕΣ.
5. Άρθρο 3, παρ 6: «*Με γνώμη της ΓΣΕΣ ενός Τμήματος ή της ΕΔΕ και απόφαση της Συγκλήτου Ειδικής Σύνθεσης μπορεί να προβλέπεται η καταβολή διδάκτρων και το ύψος αυτών για τους μεταπτυχιακούς φοιτητές συγκεκριμένου προγράμματος*». Οι μεταπτυχιακές σπουδές αποτελούν μέρος της αποστολής του δημόσιου και δωρεάν πανεπιστημίου, και δεν πρέπει να προβλέπεται καταβολή διδάκτρων για τις Μεταπτυχιακές Σπουδές, όπως άλλωστε δεν προβλέπεται και για τις προπτυχιακές .
6. Άρθρο 4, παρ1, (α): «*Πηγές εσόδων ΠΜΣ .....δίδακτρα*». Ομοίως δεν μπορεί να αποτελεί πηγή εσόδων για τα ΠΜΣ η καταβολή διδάκτρων, αλλά να υπάρχει πρόβλεψη από τον τακτικό προϋπολογισμό για την ενίσχυση των Μεταπτυχιακών Σπουδών, με την υιοθέτηση ειδικών κωδικών για τη χρηματοδότησή τους.
7. Άρθρο 4, παρ4: «*Περί αποζημίωσης των μελών ΔΕΠ που συμμετέχουν στη διδασκαλία των ΠΜΣ*». Αποτελεί υποχρέωση και καθήκον για τους πανεπιστημιακούς δασκάλους η συμμετοχή στη διδασκαλία των Μεταπτυχιακών Σπουδών. Η υιοθέτηση πρόσθετης αποζημίωσης για τα μέλη ΔΕΠ για τη διδασκαλία μεταπτυχιακών μαθημάτων θα οδηγήσει σε εκφυλιστικά φαινόμενα και έντονες διακρίσεις μεταξύ των πανεπιστημιακών δασκάλων. Η μοναδική λύση είναι η σημαντική αύξηση των αποδοχών όλων των μελών ΔΕΠ, δεδομένου ότι η πληθώρα των ΠΜΣ που λειτουργούν έχει πολλαπλασιάσει την ανάγκη για την προσφορά εκπαιδευτικού έργου.
8. Άρθρο 5, παρ3, (γ): «*Για τους υποψήφιους διδάκτορες που έχουν γίνει κατ εξαίρεση δεκτοί χωρία να είναι κάτοχοι ΜΔΕ το ελάχιστο χρονικό όριο για τη λήψη διδακτορικού διπλώματος είναι τουλάχιστον τέσσερα πλήρη ημερολογικά έτη. Στην περίπτωση αυτή ο υποψήφιος διδάκτορας υποχρεούται να ολοκληρώσει οργανωμένο κύκλο μαθημάτων που ορίζεται από τη ΓΣΕΣ στα πλαίσια του ΠΜΣ*». Σύμφωνα και με το Νόμο Πλαίσιο, δεν υπάρχει απαραίτητα σύνδεση μεταξύ ΠΜΣ και διαδικασίας εκπόνησης διδακτορικής διατριβής, ούτε πρέπει να προβλέπεται αύξηση του

ελάχιστου χρόνου εκπόνησης ΔΔ από 3 σε 4 έτη για τους μη κατόχους ΜΔΕ. Η υποχρεωτική παρακολούθηση μεταπτυχιακών μαθημάτων σε ένα κύκλο προδιδακτορικών σπουδών μπορεί να προβλέπεται από τον εσωτερικό κανονισμό κάθε Τμήματος, αλλά αυτό να βρίσκεται πάντα στη διακριτική ευχέρεια των Τμημάτων. Η ρύθμιση άλλωστε αυτή αποτελεί κατάφορη αδικία για αποφοίτους 5ετών προγραμμάτων σπουδών, όπως για παράδειγμα οι απόφοιτοι των πολυτεχνικών σχολών.

9. Άρθρο 5, παρ3, (ε): *«Με πρόταση της ΓΣΕΣ του Τμήματος και κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομίας και Οικονομικών μπορεί να ανατίθεται σε υποψήφιους διδάκτορες η επικουρία μελών ΔΕΠ σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο με ωριαία αντιμισθία που επιβαρύνει τον προϋπολογισμό του ιδρύματος».* Η θεσμοθέτηση του επικουρικού έργου αποτελεί κομβικό σημείο για την αναβάθμιση των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών. Η ρύθμιση αυτή κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση, και θα πρέπει επιπρόσθετα να καθοριστεί η ωριαία αποζημίωση, να υπάρχει ασφάλιση για τους ΥΔ, και να προβλέπεται η αναγραφή των ονομάτων των ΥΔ στην κατάσταση ανάθεσης διδακτικού έργου σε κάθε Τομέα. Για την καλύτερη υλοποίηση του μέτρου αυτού θα πρέπει να αυξηθούν τα προβλέπομενα (έως τώρα ελάχιστα) κονδύλια του τακτικού προϋπολογισμού για επικουρικό έργο. Κρίνεται επίσης σκόπιμη η θεσμοθέτηση θέσεων μεταδιδασκτόρων για κάθε πανεπιστημιακό Τμήμα.

Γ. Πρόταση δημιουργίας και ενίσχυσης των θεσμικών οργάνων λειτουργίας και ελέγχου των Μεταπτυχιακών Σπουδών στα ΑΕΙ

Στο προτεινόμενο σχέδιο για τις Μεταπτυχιακές Σπουδές, την ευθύνη της οργάνωσης και λειτουργίας των ΠΜΣ και ΔΠΜΣ έχουν οι Σύγκλητικές Επιτροπές των ΑΕΙ, οι ΓΣΕΣ των Τμημάτων και οι Συντονιστικές Επιτροπές Μεταπτυχιακών Σπουδών. Παρ' όλα αυτά ουσιαστικά η πρωτοβουλία της οργάνωσης, της διαμόρφωσης προγραμμάτων σπουδών, της διαδικασίας επιλογής των φοιτητών και της διαδικασίας απόκτησης των μεταπτυχιακών τίτλων που απονέμονται, ανήκει σε μεμονωμένα μέλη ΔΕΠ ή ομάδες μελών ΔΕΠ, και ειδικότερα για τα ΔΠΜΣ στις Ειδικές Διατμηματικές Επιτροπές (ΕΔΕ).

Για να αντιμετωπιστεί το σοβαρό αυτό ζήτημα θα πρέπει το θεσμικό πλαίσιο να περιλαμβάνει τον καθορισμό των επιμέρους αρμοδιοτήτων του κάθε ακαδημαϊκού οργάνου, αποδίδοντας πρωταγωνιστικό ρόλο στις ΓΣΕΣ των Τμημάτων για τα μονοτμηματικά ΠΜΣ, και στις ΓΣΕΣ των Επισπευδόντων Τμημάτων στην περίπτωση των ΔΠΜΣ. Η ρύθμιση αυτή συνεπάγεται την ανάθεση μόνο εισηγητικών προτάσεων, τόσο στις Συντονιστικές Επιτροπές των Τμημάτων όσο και στις ΕΔΕ των ΔΠΜΣ.

Η εκλογή των Διευθυντών των ΠΜΣ θα πρέπει επίσης να πραγματοποιείται από τις ΓΣΕΣ με περιορισμένη θητεία (2 ετών) και δυνατότητα μιας μόνο ανανέωσης.

Οι Σύγκλητικές Επιτροπές ΜΣ των ΑΕΙ πρέπει να αποκτήσουν χαρακτηριστικά ακαδημαϊκού θεσμικού οργάνου (αντίστοιχα των ΓΣ των Τμημάτων για τις προπτυχιακές σπουδές) με ουσιαστικό ρόλο στο συντονισμό των ΜΣ, αλλά και σε θέματα ίδρυσης, συγχώνευσης, κατάργησης, καθώς και στην αυστηρή τήρηση και εφαρμογή των εσωτερικών κανονισμών λειτουργίας για κάθε πρόγραμμα που λειτουργεί υπό την εποπτεία τους.

Για τις περιπτώσεις των μεγάλων ιδρυμάτων (ΕΚΠΑ, ΑΠΘ), στα οποία υπάρχει πληθώρα Σχολών με πολλά και διαφορετικά μεταξύ τους γνωστικά αντικείμενα, θα πρέπει να θεσμοθετηθούν ακαδημαϊκά όργανα αντίστοιχα των Συγκλητικών Επιτροπών, σε επίπεδο Κοσμητείας, στα οποία θα αντίκειται ο ρόλος της ΣΕΜΣ όπως αυτός προαναφέρθηκε.

Τα θεσμικά αυτά όργανα που θα λειτουργούν παρά την Σύγκλητο ή την Κοσμητεία αντιστοίχως, θα έχουν ως προεδρεύοντα τον Αντιπρύτανη Ακαδημαϊκών υποθέσεων, ή τον Κοσμήτορα και ως μέλη εκλεγμένους εκπροσώπους των Τμημάτων, με ετήσια θητεία.

Αποφασιστικό ρόλο για την εύρυθμη λειτουργία των ΜΣ αποτελούν οι κανονισμοί λειτουργίας, που μετά από συστηματική επεξεργασία και διεξοδική συζήτηση θα πρέπει να καθοριστούν για κάθε ίδρυμα με γνώμονα τις ιδιαιτερότητες κάθε Σχολής. Οι εσωτερικοί κανονισμοί λειτουργίας θα πρέπει να περιλαμβάνουν το πρόγραμμα σπουδών, τις υποχρεώσεις των Μεταπτυχιακών Φοιτητών για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου, τα κριτήρια επιλογής φοιτητών, τις διαδικασίες ανάθεσης του διδακτικού έργου και της εκπόνησης της μεταπτυχιακής εργασίας όπως και κάθε άλλη επιμέρους λεπτομέρεια που αφορά στη διαδικασία απόκτησης των μεταπτυχιακών τίτλων που απονέμονται στο εσωτερικό μιας Σχολής.

Την ευθύνη για την τήρηση του κανονισμού θα έχουν τα θεσμοθετημένα όργανα ΜΣ που λειτουργούν παρά την Σύγκλητο ή την Κοσμητεία.

Για τη διοικητική και γραμματειακή υποστήριξη κάθε ΠΜΣ ή ΔΠΜΣ θα πρέπει να συγκροτηθεί ενιαία γραμματεία ΜΣ σε επίπεδο Σχολής/Τμήματος που θα λειτουργεί υπό την διεύθυνση και την ευθύνη του θεσμοθετημένου οργάνου ΜΣ όπως αυτό περιγράφηκε ανωτέρω.

Εν κατακλείδι, θεωρούμε ότι οι επιμέρους ρυθμίσεις που αφορούν στις μεταπτυχιακές σπουδές αποτελούν αντικείμενο του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας των ιδρυμάτων. Σε κάθε περίπτωση όμως ο εσωτερικός κανονισμός θα πρέπει να είναι συμβατός τόσο με τις ιδιαιτερότητες κάθε Σχολής όσο και με το θεσμικό πλαίσιο που θα ψηφιστεί.

Δ. Ισοτίμηση των πτυχίων των ελληνικών ΑΕΙ με master εμβάθυνσης

Στο προσχέδιο θα μπορούσε να προβλέπεται και η κατάλληλη ρύθμιση για την αναγνώριση των ελληνικών πτυχίων ως master. Πιο συγκεκριμένα, οι τίτλοι σπουδών Τμημάτων των ελληνικών πανεπιστημίων σε ενιαία γνωστικά αντικείμενα που προκύπτουν μετά από σπουδές 5ετούς διάρκειας, στις οποίες περιλαμβάνεται και ένα εξάμηνο για την εκπόνηση Διπλωματικής Εργασίας θα πρέπει να είναι ισοδύναμοι με master. Επιπλέον προϋπόθεση είναι το αντίστοιχο πρόγραμμα σπουδών να περιέχει μαθήματα εμβάθυνσης, προχωρημένου επιπέδου, τα οποία καλύπτουν ολόκληρο το εύρος του γνωστικού αντικείμενου του οικείου Τμήματος και τα οποία ισοδυναμούν με δύο εξάμηνα σπουδών.

Αντίστοιχη ρύθμιση θα μπορούσε να προβλέπεται και για τα προγράμματα σπουδών 4ετούς φοίτησης, με κατάλληλη αναμόρφωση του προγράμματος σπουδών, την υποχρεωτική εισαγωγή Διπλωματικής Εργασίας και την πιθανή επέκταση της διάρκειας σπουδών κατά ένα εξάμηνο.

Αθήνα, 27-02-2008